

THE S. A. L. A. N. T. A. N. T. A. N.

Directeur du Journal Armenien

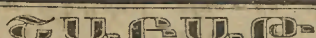
PONTCE

16 Nafié-Han Balouk-Pazar 16
CONSTANTINOPLE

ԱՌ՝ ՏՆՕՐԷՆ—ՏԷՐ Հ. Ս. ԱԼԱՃԱՃԵԱՆ

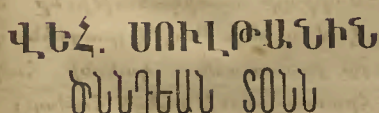
4. MOLHU

Պատմ.-գրական հանձնի տեղի վերին մասի վրա 16

ԹԻԼ 2808

1863—1866—1902 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 2

Նորին կայսերական Վեհապետությունը, իւր հանապազօր բարերարութիւններէն զատ, առթիւ ներուժ կը շնորհէ մայրաքաղաքի ու դաւաճաց մէջ բնակչութեան, առատ ու մտնելու կը բաշխէ բազմաթիւ բնակարան, և ուրիշ շնորհներ ու պատշաճութիւններ կ'ընէ:

Եւ ահա «Փռնմըն» ալ կը կը
լե՛ք խնարհար որ ձայն բառնալ
որտե՛, մեր Օգոստոսիառ ու առ
տաղութ ինքնակալին համար
կար ու բարեբաստիկ կեանք մ
թեւ, և ամենակատարեալ յա
ղութիւն յերկնոստ՝ իւր ամեն բ
ու աշխարհալէն ճեռնարկութե
ու խորհրդոց համար, որոց շն
հւ միայն երկիրն համայն ըստ
մենայնի կը զարգանայ, և անդ
կեանք կը վարեն միխոնաւոր
բաղժազգի հպատակք։

ՊԱՏՐԻԱՐԿԱՐԱՆԻ ՎԵՐԱԲԵՐԵԱՄ 1 ՈՒՐԵՐ

—Ինչո՞ւմ են Ս. Հալապպետը Ա-
խալապետի վիճակի ժողովրդեան ուղ-
ղելու համար մե, որով դու պատահի-
թուրդ անմիտ ըստը թիւնները, հոր-
աննիկան աւելորդ ծովերը, և վեր-
տալ քանի մը յոռի սովորու եւանդ
ժանտանդ Գլխադնի կամ Հալապետի,
որով դու գաղթը իրեն վաճառք կը զա-
նառնի կամ համարեն աղկնները, Ա-
սալապետը Ախալապետի երկնքից ոյ մէջ
կարողացել բացատրել է այս կոնկրետ
և գլխադնի երկնքից աղկն ու պիտի
կարողացել յառապակց վարդարտու մը
գրիտու լորդ։ Արդարեւ այսպիսի կոնդու
ներու, իրողներու շատ ունաւ տա-

—Ըստ կարգադրութեան Պատրիարքարանին՝ կրկնակի կամ յետագային ընտրութեան վերաբերեալ Գեղ. Տ. Մովսէսը ետևակրտաւ Կէտիւրիճեան ընտրատէմ պիտի երթայ՝ նորակապի կաթողիկոսն հրաւիրելու համար։ Առաջինն ալ Մէլքիսէդէ տը Երուսաղիմէն կը յայտնին։ Առաջնայի Տառաքնապետարանին մէջ յանձնաժողով մը կազմուելէ, Առաջնորդարանին նորոգութեան, և նորընտրի կաթողիկոսն արժանաւոր մեծ արանոց ընդունելու համար։ Այս յանձնաժողովն հանգրանակութեամբ պիտի հոգայ պէտք եղած ծախքը։

—Գրկիկոյ նորընտիր Կոթուզիկոտոր՝
Լիչպէս մայրաքաղաքէս, նոյնպէս Սի-
ոն, Ատանայէ և ուրիշ կողմերէ առ-
ինքն ուղղեալ ա էն հեռագրոց պա-

— Սղիթամբայ վանքի տնօրէն խորհուրդը Պատրիարքարանէ խնդրեր է եպիսկոպոսական վկայագիր առ Աղթամարայ կաթողիկոսական տեղապահ Տ. Արսէն վարդապետի համար: Բանիմանալով եղաւ այս խնդրին, և մերժեալ եղաւ:

—Երեք ջրարթի՛, Կրծնական Ժողովուրդ
անդամներէն՝ պատրիարքական փոխա-
նորդ Սրբազանը և Շահպոտեան ու
Խանձեան աւագ քահանայք, Ամեն Ս.
Պատրիարք Հօր նախադասութեամբ
— նախ ընկալ՝ ստորիտեք ի իշներ բրին-
— շնազանն նկատուներով զՏեցեցի-
թէ՛՝ Տփարաքէրի Ս. Սարգս Եկեղեցի-
ւոյ մէջ Ս. Հաղորդութեան դէմ ա-
նարդական յանդգնութիւն մը գոր-
ծողու ըլլալուն ամրատառութիւնը
հաստատուած է, թէ՛ կուտակիցութեան
կողմից ու անձնական հասկումաւ-
թեան հետեւանք է, և թէ՛ հետեւ-
բար անպարտ են ամրատառանալը՝
Դեկտաբեան Պոյոս և Տէպպաբեան Յա-
կարէֆէնիներն՝ Որոշուեալ է այս վը-
ճիւնն հաղորդել Սրբաքէրի Գեր. Ա.-
սամարյանին, և պատասխիկ տր խրատել

— Վաղաքական ժողովյոյ անդամոյ
չորսը, չորեքշաբթի Դալաթիոյ խորհրդը—
դարանի վէջ Ս. Պատրիարք Հօր Նա-
խագահութեամբ քոնի մը անօրինու-
թիւննից տուն։ — Վաղաքական հա-

—Տիկին Աօֆի Փափազեան 3000 օ-
խայ ածուխ նուիրեր է՝ Իւսկիւսարի
Սէլամիյէ ուէէնիմահալէ թաղերու կա-
րօնիւոյ համար:

—Այս շաբթուս ակաաւ Խառնիւղի
Գալֆաեան սրբանոցի մատրան շինու-

—Փոխութեամբ կը լսեմք թէ՛ Բե-
րայի մէջ բարեկեցիկ դառն 30 ընտ-
նիկներ յօծաբեր են՝ կարգու ցերեկա-
յին ճաշ առ Էստան վարժարանի 30
չքաւոր ուսանողաց։ Այսպիսի բարե-
սիրական կարեւոր հոգածութիւն մը
անցեալները Իռսկլտտորի Սէլամլիկ
մայրապետի աղքատ ուսանողաց հա-
մար սկսած, սակաւն չեմք գիտեր թէ
կը շարունակուի⁶ մինչև ցարդ։

—Այն ֓արիւղի՝ Կ. Պօլսեցի Անտօնաթի
անուն յայն մի՛ որ կանաչ ձիթ ապտուր
կը վաճառէ եղբոր, սրճարանի մը մէջ
գաղղիի հարուածներով սպաննի կ'ը
հարապէճեան կարապետ անուն կեան
րացի երիտօստաղէն, որ Փարիզի պօր-
տալէն մէջ ամերիկեան պիւտաի կը վա-
ճառէր։ Այս սրճարդօրծութեան պատ-
ճառ կը կարծիքի առեւտուրի խնդրի
մը։ Փարիզի Հայոց հողէն որ հղկի Տ
Վառա՛նայուն զբա՛նեայ լոնլուն պէս
գացեր կ'արապետին մարմնը տեսեր, և
յաշուրկիտ որովհե՛տեան կարող աղբու-
թիւնիւր բոլրէ է։

—Ինչպիսիք լուր կուտան թէ՛ Տ. Միքելբեդեկի Սյրբազան հրաժարական տուած չէ՛ փառաւորդութեան պատճառաւ, և հրաժարական տալու դիտաւորութիւն ալ չուերիւ Շա՛ն լաւ . քաջողորմութեան իւր մաղկակիք Նորին Սրբաբարբաւթեան հետ խաչիւր։

—Նդեհարկոյ տառջորդական թեմէ-
րէն իջնէջ գլխի եկեղեցիէն դոպուսե-
ր են բարոյ արժէքաւոր նկարներ, եւ իւ-
րայն տեղական կառավարութիւնը հարկ
եղած հրամանները տուեր է՝ գտելոյն
ու գտցնելով գտնելու համար: Գտնու-
մներէն մաս մը տեմնուեր է յիշեալ գիւ-
ղոյ տահմանակից Քէֆէքտաւնի կող-
մէն:

— Ռումանիոյ Պապատաշ Քաղաքի
Հայերը՝ քահանայ մը խնդրեր են,
յայտնելով ի՛նչ ժամանակէ մը՝ շէր
զուրկ կը զանտ ին հոգեւոր մատակա-
րութիւնէն։ Ըստ կաղաքագետ թեաւ

—Լուս խղիղանոց Պատրիարքաբանին արտաքին գործոց նախարարութենէն հրա-
գրուեալ է Մարտիկոյ օրմանեան հիւ-
պատութիւն, անդ լիարձանեալ կիւմէանա-
ն Յովհաննէս Էփէնտիքի զրամիւսն, գոյ-
բերել, և այլն, կնքել զրկել մայրաքա-
ղաք, տրովէստեա Շէրիի չէօնէթու-
Ս. Պատրիարքան Միւլիճէվլի ևղած է
հաճուցելոյն կտակին:

—Երուսաղէմէ Հոկտ. 15 թուոյ
գրած է թէ՛ Երուսաղիմայ մէջ քա-
ղքայ չկայ, թէ՛ ուխտաւորները կրնան
բնակոտան գալ Ս. Տեղերը, առան-
քառաթիթիւնայ. և Ս. Յայտ ւրագրաց ու-
ժանք գրած էին թէ Երուսաղիմայ մէ-
ջ քաղք չկայ, սակայն անհիշեալ են այդ
տեղեկութիւններն, և միայն Սուրբայ
գաւառակի Գառն և Լիթ գիւղերու
մէջ (12—13 ժամ հեռի) քաղքայ է մա-
նրը պատահած են :

— Չարամանազի և Զվլամազի Առաքելյանը Գեր. Տ. Կորյունի փորձապահության հրահանգի Պատրիարքարանի՝ Չարամանազի գլխավոր, և իւր սովորական բնութագրական լինելով ու գործունէութեամբ ետեւում ստանալի հնչող ժողովարարական լինելով ու կրթական պէտքերը:

—Պատրիարքարանէ
«Յառաջիկայ երկուշարթի օր»
4 նոյեմբեր, Օգոստոսիառ Սուլ-
թանին ծննդեան տարեդարձն լի-
նելով, նոյն օրն, հանդիսաւոր բա-
րեմակթութիւնը տեղի պիտի ու-
նանան Մայր եկեղեցւոյ մէջ՝ վտան-
սաւրշատութեան և թանկագին
կենդան տղին կայտերական Վեհա-
փառութեան ։

«Ուստի կը հրաւիրուին մայրա-
քաղաքիս մէջ գտնուող Սրբազան
Եպիսկոպոսունք և վարդապետք,
Ս. Կեղեցեաց բարոյիչք և Սւա-
գեղիցիներ և քահանայք, աղղային
աստիճանաւորք և վարչական ժու-
ղովոց, Տեսուչ ու Թաղական Խոր-
հրդոց, Հոգաբարձութեանց և ին-
քանակաւորութեանց անդամք, նոյն
թիւ, առաւօտեան ժամ 5ին, ներ-
կայ գտնուի և Պատգամաւորութեան

Իր հրաշքով ինչպես որ հարկ է դրել, ներկայ
յայտարարում [թիւներ] ».

— • • —

ԱՅԼ ԵՒ ԱՅԼԻՔ

Գրադրույ մէջ անցեալները մէկը մեկը է, գումար մը կտակարար պայման ուր իւր ծննդավայրի վարժարանի ուսանողաց մէջէն աւելի բարեկիրթ եւ քաղ մէկ մանչ ու մէկ տղիկ տղայաց 2500 Քրանքը ընծայուի այդ գումարին տոկոսով:

Անգղիոյ մէջ մինչև ցարդ բժշկական վիճակագիր աստուալ յաղագրէր են 5005 աւելի տիկնայք ու օրիորդք:

Իրլանտայի ագարակներէն ամէն ասորի 640 միլիոնէն աւելի հաւկիթ կը քրկուր յԱնգլիայ:

Ամերիկայի Թէքսաս նահանգի մէջ էր լուսնադակ աշխարհի արտադրութեան մեծագոյնը: Այդ արտադրութիւնն սահմանը որոշուած է 15 հազար մըն եւրոպայի թիւով:

Մոսկուայի պետական թատրոնի աստղին երգէի Պ. Բօկլին՝ 25000 ռուպլէ ապահովագրել տուեր է ձայնը: Եթէ Պ. Բօկլինի ձայնը դիպած ամբողջ հիւանդութեամբ սպաւի, սպաւագործական ընկերութիւնը պիտի պարտաւորուի յիշեալ գումարը վճարել անոր:

Անի ծօնա անուն աղջիկ մը՝ որ բազում տարիներէ ի վեր Եւրոպայի ու Ամերիկայի մէջ ի տես կը գրուէր, այս օրերս մեռեր է: Ամերիկայի Վիրժինի նահանգի գիւղական մը բնիկ ընտանեկան միջին երկրորդ զաւակն էր: Երբ ծներ է, զարմացեր են ծնողքը, որովհետեւ բաւական պիտի ծներ է: Լրագրերն հրատարակելուն պէս, այսպիսի արարածներ ի տես դեռ չկող շահագործող անձանց մին խիղճն գիւղը վազեր, ծընողացն հետ պայմանագրեր աւելի է: Տղան 8 տարեկանէն սկսեալ ի տես դուռեր, մինչև չափահասութիւնը՝ շատ թաղաքներ շրջեր, և շարաքանակ շահուցումները մինչև 2500 Քրանքը բարձրացեր է: Երբ ծնեալ Նիւ Յորքի մէջ մեռեր է թոքախտով:

Ըստ նոր մարդահամարի Հոլանտայի ձափ կղզիին բնակչաց թիւն է 28 միլիոն 300 հազար: 1880ին՝ 19 միլիոն 500 հազար էր: 22 տարեւան մէջ 9 միլիոնի չափ աւելցեր է:

Նիւ Յորքի մէջ այս օրերս նոր վաճառատուն մը բացուեր է, որ ընդարձակութեամբ և վաճառքներու զանազանութեամբ կողմանէ նմանը չկայ երբ բոլոր աշխարհի մէջ: Գիտելին ու չեղելին համար 31 միլիոն 250 հազար Քրանքը ծախք եղեր է: Ամէն օր 100 հազարէ աւելի մարդիկ կը մտնեն: 12 յարկ ունի, բայց ի երկու դեռնայարկից: Կան նաեւ մասնաճաճեր, նպարաւաճառի խանութներ, փուռ, սպասարանայ տեղ, ձի ու կառք վաճառարան յարկեր: Նպարեղանայ յարկին մէջ 3000ի չափ պաշտօնեայ կայ եղեր: Վաճառատան վրայ ելեքարակաւ լապտեր մը հաստատուած է, որ 7000 մարդ զօրութիւն ունի և մինչև 48 քիլոմիթր հեռի կը տեսնուի լոյսը:

Անգլիոյ կառավարութիւնը՝ 1600 միլիոն Քրանքը ծախք ըրած է Հարաւային Աֆրիկէի պատերազմին համար:

Ատոտեւածառնայի ամերիկեան ընկերութիւնը անցեալ տարի 11/2 միլիոնէն աւելի Ատոտեւածառնայ հաներ է, իսկ բրիտանական ընկերութիւնը՝ 5 միլիոնէն աւելի:

Օգոստոսի մամուլը չարաթիւ 20 հազար Ատոտեւածառնայ կարտագրէ, հատորները մակագրելու համար տարին 40 հազարէ աւելի թիւերով տոկ կը գործածեն, և 100 հազար անամուտ միթ՝ կազմի համար:

Գերլինի մէջ կառավարութեան յատուկ 833, և քաղաքացիութեան յատուկ 497 շէնք կայ:

Ամերիկայի Զիքսօ քաղաքի քաղաքացիութիւնը սկսեր է բժշկական դասեր տալ ըրհանկրաց, որպէս զի վերաւորեցող պէտք եղած դարմանները չկան:

Հունգարիոյ մէջ Վէնայի անուն կին մը մեռեր է այս օրերս, 106 տարեկան:

Վիճակագրութենէ մը կ'իմացուի թէ՛ Ամերիկայի ամիսահանքերէն աւելի անուխ կը հանուի աշխարհէն Անգլիոյ: Ամերիկայի մէջ ամիսահանքերէն նորահանար մեքենաներէն 3500 հատ կը գործածուի, իսկ Անգլիոյ մէջ տակաւին 400 հատ:

Անգլիոյ Մէտիչիսի գիւղի մէջ՝ ուր 2200 բնակիչ կայ, 4 ամիսէ ի վեր մեռեալ չէ եղեր:

Ի Լոնտոն այս օրերս աւարտուի է հոմիէական եկեղեցւոյ մը շինութիւնը, որուն ձեռնարկուած էր բազում ժամանակէ ի վեր: 250 հազար անգլիական լիրա ծախք եղած է:

Ի Վիէնայ ընտելեալ Պ. Նաթանիէլ Րօշլիտ՝ 40 հազար լիրա նուիրեր է տեղւոյն ընկերութեանց միջոց:

Աւստրալիոյ ամէն տարի Եւրոպայ կը տարուի 12—15000 նապաստակաց մարդ:

Վիէնայի թանգարանին մէջ 1626: ի վեր պահուած սուր մը գողցուեր է:

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ

ԱԳՈՒՄԱՆՆԵՐԸ ՎԱՆՆԵԼ ԱՐՏՆԵՐԵՆ

Մեր արտին մօտիկը անցեալները վարուցան ընող նաչք կը պատար. «Օ՛հ, որքան ծակաչք են սա ագաւանները: Իրենց համար աւելի նեւտուած հունար բաժինէն չգոհանալով, անյաբար կը լափեն, կը լափփեն հունտերուն ամենքն ալ: Կը վախճուի որ ասոնք իմ քսակի պարպելով, դժբաղդութեան մատենն զին»:

Արդարեւ երկրագործը հունտ ցանելու ատեն զսա ալ ձեռնդուկներու բաժինը ըսելով, մէկ երկու ափ աւելի հունտ կը սրկէ: Ետտ իրաւունք ունի մէկ խնջօ. կըտանալ չեն գիտեր այս անպիտանները. վաճել պէտք է ասոնք: Ետտ երկրագործներ ասոնք վաճելու համար խորտակուցներ կը գործածեն. օրինակի համար՝ ձիու շոր գլուխ մը կ'ալ ուղանաւած ագաւան մը, ձողի մը ծայրը անցընելով, արտին մէկ կողմը կը կտակեն. թէ և ագաւանները մի քանի օր չեն մտնանար, բայց շուտ վարժուելով, կը շարունակեն իրենց շահատակութիւնը: Ուստի տակը աղ-դեցիկ միջոց մը պէտք է: Բազում միջոցներ ցուցուած են թէ և, բայց ամենքն ալ վտանգաւոր կամ մեծածախս են: Սակայն՝ հետեւեալը դիւրին ըլլալով հանդերձ՝ հետաքրքրական ալ է, որուն համար մեր երկրագործներու ուշադրութիւնը կը հրահարենք:

Եաքարի փէնիտներու (քիւլաճ) նըման խողովակաձեւ թղթի շինեցէք. ասոնց յատուկ ընկողնի մեծութեամբ՝ մէկմէկ կտոր միւս գետնեցէք. յետոյ ասոնց մէջը ստաղով (էօքս) ծեփեցէք և արտերուն շորս կէրէք: Ագաւանները՝ մսին հասնէն հրապարակելով դըլլախին կը խոթեն փէնիտներուն մէջ, և ոտով փակելով փետուրին վրայ, այլ ևս դուրս չեն կրնար ելնել: Այս ժամանակ կրնանք ողջ ողջ բռնել գաւանը:

Սրբիլի՝ խնջօս, ահա արդարացի քանգատի դիւրամատչելի պատասխանը: Կ'աղաչեմ քեզի, որ փոխանակ մոլորին մէջ խորտակուի, քանս սորվիլ զիտական երկրագործութիւնը, որ պիտի երջանկացնէ քու կեանքը:

ՀԱՆԵՐԸ ՍՆՈՒՑԱՆԵԼ

Հաւեղէնները թէ՛ բուսական և թէ՛ միջատական են. յարկի դէպքեր, ձիու և եղի տխուհեւուն խոշորները, աղբերը, նոյն իսկ պարտիզի հողերը տակին ու վրայ կ'ընեն: Ամենքս ալ գիտենք թէ՛ հաւերը մեծ ախորժակով կը լափ-լափեն հաւանցներու մօտիկը գտնուած արտերը, խաղողները և պտուղները ցորենէ, գարիէ, հաճաքէ, վարսակէ, կանեփահատէ, սեւահատ ցորենէ, կորեկէ և խաղողի կուտէ աւելի կ'ախորժին: Չմոռնանք աւելցնել թէ՛ եղիպ-

տացորենը, ոսպը, հիփած փատաղը, լոտտի և վայրի խոտերու հունտերը և մասնաւորապէս եղինի հունտը շատ կը սիրեն, և ասկէ զատ մի փշտանք-նիր, անասունի ալիքներ, մարգեր և մասնաւորապէս հազարի, ստեպղինի և չողգամի տերեւներ շատ կը սիրեն: Կանեփահատը, սեւահատ ցորենը և եղինի հունտը հաւերը առատ առատ կ'ածեցնեն. այս կերպը շատ տաք կը պահեն զանոնք, մինչդեռ կանանչ կերպը հաւերը կը սկսեցնեն և հաւկիթ անեցնէ կը դադարեցնեն: Ազատ պտուղ հաւերուն օրը երկու անգամ կ'երկուտան. մին՝ արեւածագին, միւսն՝ ալ՝ արեւամուտին մէկ ժամ առաջ: Փորձառու անձանց խօսքերուն նոյն-լով, պարզ՝ այսինքն՝ միջահասակ հաւի մը օրական 60 տրամ վարսակ կը բաւէ, կամ 45 տրամ սեւահատ ցորեն: Ուրիշներուն ալ խօսքին նայելով, ազատ պտուղ հաւի մը օրը 75 տրամ, և քոյ պահուցներուն ամէն մէկին ալ՝ 100 տրամ դարի կամ վարսակ և կամ սեւահատ ցորեն կը բաւէ: Այս հաշուով՝ տարեկան 36 քաշ կ'ը կը ծախսուի մէն մի հաւի համար: Եթէ մի փշտանք տրուի, օրական 20 տրամ փշտանք կը բաւէ: Տրուած կերպը՝ իրենց տեղւոյն համեմատ, հաւերուն վրայ կ'աղան, կ'այլին լեռներուն շոր տեղերը կերակրուող հաւերուն միւսն ու հաւկիթները, շրտ տեղեր կերակրուող հաւերուն միւսն ու հաւկիթները աւելի համեղ կ'ըլլայ:

Գիւղացիներուն կը յանձնարարենք խնամով միայն պարզ տեսակի պտուղանոց հաւեր. որովհետեւ այս տեսակը համբերող, աշխատասէր և միանգամայն անձն է:

Աման հաւի մը փետուրները կարմիր կամ թուր և թեւերը սեւ կ'ըլլան. ամէն ժամանակ ալ այս տեսակ գոյն ունեցողներ չեն գտնուիր. ուստի այս գոյնին մօտ եղողները ընտրելու է մասնաւորապէս՝ ձերմակ գոյն ունեցողները յարգ չեն ունենար, որովհետեւ տես շատ քիչ ապրի, միշտ անոց կ'ըլլան և քիչ հաւկիթ կ'ածեն. ասկէ վտանգ չի զարթոյն գրաւիչ հանգամանք մ'ունենալու համար, միշտ գիշակեր թռչնաց ճանկը կ'ընայ: Աման հաւին գոյնը՝ վարսակ, մարմինը՝ գորտաւոր, հասակը՝ միջին, կուրծքը՝ լայն, գլուխը՝ խոշոր, կատարը՝ փոքրիկ, ցոլուն և կարմիր ըլլալու է. ոտքերուն վրայ բիտ (մահմուլ) ունենալու է. որովհետեւ բիտաւոր հաւ մը, աքաղաղին հետ զուգարկի չուգեր. ասկէ վտանգ չի զարթոյն անգամ թուր կը նստի և թուր կ'ընէ հաւկիթներն ալ, բիտերով կը կտաւ: Այս տեսակ հաւերը՝ երկրագործին քսակը կը ցածրեցնեն:

Միշտ զուգարկու հաւամէտ աքաղաղներուն յատուկութիւններն ալ, վերը հաւերու համար գրուածին նման են: Բայց աւելի ըլլալով հասակը բարձր, բաւելը՝ ցոլուն և արեւի պէս կարմիր, աչքերը՝ սուր, կարմիր գեղնապոյն կամ սեւորակ, սրճէ կարճ, կոր, ակաւեղները՝ շատ մեծ և խիստ ձեւումակ, մօրեքը՝ ծերերու մօրու քին նման կախ, վիզին փետուրները՝ ոսկեգոյն, կուրծքը՝ լայն, մատ, թեւերը՝ ուժգին, ոտքերը՝ զօրաւոր և բիտաւոր ըլլալու է: Այս տեսակ աքաղաղ մը արտախորտ արագութուն և արթնուն կ'ըլլայ: Վերոր-իշտ յատուկութիւնները ունեցող աքաղաղի մը համար ութ հաւ կը բաւէ: Աքաղաղները կեր փետուրու և միանգամայն հաւերուն հետ կերակրուելու վարժ ըլլալու են: Ոմանց կարծեքին նոյնքով՝ աքաղաղ մը կրնայ 20—25 հաւ կառավարել. երկրագործ մը կամ ագարակատէր մը 50—100 հաւ կըր-նայ ունենալ. եթէ ասոնց պէտք եղածին չափ աքաղաղ յատկացնելու ըլլանք, արտուած կ'ուտուի, ընտանիքներն երեսի վրայ կը ձգեն. այս պատճառաւ՝ հաւի բազմութիւն խմբակի մը միայն մէկ խոշոր և միւսները պզտիկ աքաղաղներ յատկացնելու է: Այսպէս կ'ուր առաջը կ'առնուի և վերաւոր-ներուն թիւը կը նուազի: Հաւ մը շրտ տարեկանէն ետքը, ծերացած կը համարուի, և վեց տարեկան հասակին մէջ հաւկիթ անեցնէ կը դադարի:

ՀԱՆԵՐԸ ԱՆՍԵԼ

Հաւկիթ արտադրելու համար, աքաղաղին հաւին հետ զուգարկի պայման չէ. որովհետեւ հաւ մը, առանց զուգարկուի կրնայ հաւկիթ անեցնել թէ և այս միջոցը, հաւի տեսակը բազմացնելու համար, անյարմար կուգայ, բայց հաւկիթը ուտելու համար ո'ւ է անյարմարութիւն չունի. միայն հաւկիթ ուտելու համար հաւ պահուց-ները՝ կրնան աքաղաղ ալ չգործածել: Հին ժամանակներ անտեղ հաւկիթները թէ և քիչ քանակաւ նկատուած են, բայց ճիշդ չէ. անտեղ և մասնաւորապէս օգտուող 15է ետքը ամէն ժամանակ քոյ պահուող հաւերուն հաւկիթները շատ գործածական են: Աքաղաղ մը՝ հաւի մը հետ զուգարկած ատեն, միայն սերմ մը չձգէր. ամէն զուգարկուած ատեն, 15—20 հատ սերմ կը ձգէ. այս ժամանակէն սկսեալ հաւը կը փափաքի թուր նստիլ, բայց մեք անոր հաւկիթները առնելով փափաքը փորին մէջ կը ձգենք. այդ խեղճ ալ անեցնէ չղաղիւր և օր մ'ալ հաւկիթ-ները լմնայէ ետքը ի հարկէ ստիպեալ թուրի կը նստի: Աման հաւ մը տարեկան 300 հաւկիթ կ'ուտայ, կ'ընեն. ամանք ալ 150է աւելի չկրնար տալ, կ'ընեն: Ասոնց երկուքն ալ ան-ընդունելի են. աման հաւ մը տարին առաւելուն 100 հաւկիթ կրնայ տալ: 18 ամսական կամ երկու տարեկան եղող հաւերը, միջին տարեկան հաւերն աւելի շատ հաւկիթ թէ և կ'ածեն, բայց ծաւալին փոքր կ'ըլլայ: Ըստ խոշոր հաւկիթը՝ երեք տարեկան հասակին մէջ կ'ուտայ. նոր հաւկիթ անեցնող սկսողները, այսինքն՝ Մարտի վառանկները, Յունուարի և Փետրուարէ սկսեալ, 2—3 տարեկան եղողներն, քիչ մ'ալ աւելի ուշ և Մարտէ ետքը ծնող վառանկներն ալ, յաջորդ գարնան կը սկսին անել. երկտարար հաւերուն հաւկիթները, հին հաւերուն հաւկիթներէն փոքր կ'ըլլան, և առաջին հաւկիթն ալ, արեւի կաթիլներով կ'ուտած կ'ըլլայ: Թէ և հաւկիթին ծանրութիւնը 53—72, կեղեքը՝ 8, դեղնուցը՝ 20 և ձերմկուցն ալ 45 կը ըլլայ: Ըստ հանրէ, բայց հաւկիթի մը ծանրութիւնը 58—65 կրնայ չանցնիլ. այսու հանդերձ՝ երկու դեղնուցով խոշոր հաւկիթներ ալ կան: Խոշոր հաւկիթը՝ անուագիչ հաւէ կը գոյանայ. ձմեռը արտուի մէջ կանեփահատի վարսակի, սեւահատ ցորենի, կորեկի և եղինի հունտի նման գրգռիչ կերերով բռնի կերակրուելով՝ անեցնող հարկին մէջ գրուող հաւերը, շուտով ուժէ կ'ընան: Անգղիոյ ագարակներուն մէջ հաւերը՝ ամրան նման ձմեռն ալ կ'ածեն: Գլխով մը թեւի կ'ըլլայ. ասոր մէջ ցորենի և խողովակի ալիք աւելցնելով, իւր-մօր մը կը շինեն և լուսոյցս կը թրեն: Այս խոտերէն, բաւելոյ մը հատի մեծութեամբ փոքրիկ պատուաններ շինելով, հաւերուն կուտան: Այս խոտերով հաւառարաքանակ է. այսինքն կանեփահատի կեղեքին դրամին քանակութեան չափ, ալիք և խողովակի ալիք կը խառնեն:

ՍԵՊՈՒՀ ՍՏԵՓԱՆԵԱՆ

ՎԵՊԱՅ

ԿԱՐԵՒՈՐ Է

ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԱՆ ԽՆԴԻՆ

—Օրիորդ ժօրիթ, ինչո՞ւ այսպէս տխուր եմ միշտ, ըստ օրիորդ Սէսիլ իւր բարեկամութեան հիշել, որ այս-ցեղած էր իրեն:

—(Տխրաբեմ) Ես տխուր չեմ, Սէսիլ:

—(Գրկելով զանի) Ներէ՛ ժօրիթ, թերեւս ներշնչուցի զքեզ՝ անպատշաճ հարցում մ'ընելով: Թերեւս այս հարցումս կարգ չը տը-

խուր յիշատակներ արթնցուց. ուրիշ նիւթերու վրայ դարձնե՞ք մեր խօսակցութիւնը:

Եւ ահա այս ատեն դուք զար-նուեցաւ: Սէսիլ գնաց բացաւ. դէմն ելաւ շատ վայելապատիւ երիտա-տարդ մը: Ժօրիթ ըսաւ Սէսիլ.

—Դուք էք պարոն Ժօր, հրամ-մեցէք:

Եւ այս հիւրը տարաւ ճաշ-անեակն, ուր քիչ մը առաջ կը տեսակցէր ժօրիթի հետ. Ժօր բարեւ տուաւ ժօրիթի, զոր քանի մը անգամ տեսած էր այս տան մէջ. ապա դէպ ի Սէսիլ դառնա-լով՝ դողդոջուն ձայնով մը ըսաւ.

—Օրիորդ Սէսիլ՝ զքեզ ներ-լուս նպատակն է՝ քիչ մը տեսակ-ցել քեզի հետ:

Այս խօսքին վրայ՝ ժօրիթ խ-կոյն ոտք ելաւ, ըսելով.

—Ուրեմն ինձ թոյլատրեցէ՛ք երթալ:

Սէսիլ պատասխանեց.

—Տակաւին շատ կանուխ է. հինգ վայրկեան միւս անեակը գացէ՛ք մայրիկիս քով. չըլլա՛ր. կ'ա-ղաչեմ:

Ժօրիթ ընդունելով Սէսիլի այս աղաչանքն՝ յարակից սենեակը գը-նաց ծիծաղելով:

Սէսիլ երբ միայնակ մնաց հիւ-րին հետ՝ յարգանք ըսաւ անոր.

—Հրամայեցէ՛ք պարոն Ժօր, պատրաստ եմ ունկնդրել ձեզ:

Ժօր՝ ձեռքին մէջ գտնուած գլխարկը քանի մը անգամ դարձը-նելով՝ պատասխանելու տատամ-ուելիւն կը ցուցնէր: Սէսիլ անոր շարժումներէն, դէմքէն կը մակա-բերէր դիտաւորութիւնը. վերջա-պէս պատասխանեց ժօր.

—Շատ մեծ շնորհ ըրած կ'ըլ-լաւ, եթէ հաստատե՛ք այն կար-ծիքս թէ՛ ձեզ ալ անծանօթ չէ այ-ցելութեանս նպատակը:

Երիտասարդը կը ժպտէր՝ այս խորհրդաւոր խօսքն արտասանելու ատեն: Սէսիլ վրայ կարեւոր տը-պաւորութիւն մը ըրաւ այս խօսքը. Ան ալ ժպտելով ըսաւ.

—Այո՛, քրեթէ քիչ մը կը հաս-կընամ:

Երիտասարդին կապոյտ աչաց մէջ խնդութեան լոյս մը փայլեցաւ. Թարեց.

—Օրիորդ, ուրեմն չէք մերժեր իմ արտագին սէրը, զոր կը պար-գեմ. ուրեմն կը հաճիք ամուսնա-նալ ինձի հետ. այն ատեն ուրիշ փափաք չպիտի ունենամ, այլ միայն ձեր երջանկութեան համար տընիլ երկուքս փոքրիկ ընտանիք մը կը կազմակերպենք...

—Անշուշտ չեմ մերժեր ձեր ա-ռաջարկութիւնը, որովհետեւ դուք քաջ էք, վեհանձն էք, այս պատ-ճառաւ է որ ի սրտէ յարգանք ու-նիմ ձեր վրայ, սակայն բացորձակ ըսեմ, ես այժմ չեմ կրնար պա-տասխան մը տալ, կարծեմ թէ կը ճանչնաք պարոն Անտրէն. անցեալ օր ան ալ այսպիսի առաջարկու-թիւն մ'ըրաւ. որովհետեւ ամուս-նութիւնը կարեւոր խնդիր մ'է, և որովհետեւ իսկոյն պատասխանել խոհմութիւն չէ, ըսի թէ խորհիմ քանի մ'օր. ձեզ ալ միեւնոյն պա-տասխան տալէ զատ բան չեմ կըր-նար ընել, քիչ մը վեհանձն ունեցի՝ ձեր երկուքին ալ բարեւոյ մը վա-րուց վրայ ծանօթութիւն ստա-նամ... այն ատեն կը ծանուցանեմ՝ ձեր երկուքէն ո'րն ինձ պատշաճ ըլլալն:

Ժօր ելաւ և լրջաբար ըսաւ.

—Օրիորդ, թո՛ղ ձեր ուզածին պէս ըլլայ. ես կ'ապասեմ. դուք որ-չափ ժամանակ որ ուզէք, ինձ լուր

դրկեցէք երբ որոշում ընէք, զիս միշտ պիտի գտնէք զձեզ սիրելու, ձեզ հետ կենտակցելու պատրաստ և հաղով ու սրտով փափաքող:

Ժապ. մեկնեցաւ:

Սէսիլ ժօրիէթի քով վերադառնալով, սկսաւ լրացնել կէս մնացած խօսակցութիւնը, և անոր հարցերէն իւր տպաւորութիւններն: Բիշ Ժամանակի մէջ երկու երիտասարդաց կողմանէ իրեն եղած ամուսնական առաջարկութիւնները ընկերութիւնի պատմելէ ետքը ըսաւ:

—Արդարեւ շատ աւելի նեղուեցայ: Ինչպէս թիւ մը առաջ ըսի, ամուսնութիւնը ապաքէն կարեւոր խնդիր մ'է: Զեմ ուղեր սրտով տալ առանց ամենայն պարագայի: Երկուստեք Վերջապէս չեմ կարող վճռել թէ այս երկու երիտասարդաց ո՞րն կրնայ աւելի լաւ ամուսին մ'ըլլալ:

—Երբ կ'ընտրէք, հարցուց Ժօրիէթ:

Սէսիլ քիչ մը մտածելէ ետքը պատասխանեց:

—Ահա նոյն իսկ այդ կէտը չէ, որ զիս կը տաղնայեցնէ: արդ չիտակը խօսիմ քեզ: Անորէ աւելի լաւ կը թուի ինձ: Նախ մարմնայ կողմանէ լաւ... երկրորդ՝ իւր նըմանեաց մէջ մտացի, քաղցրախօս, վերջապէս՝ Ժապէ, այս վեհանձն աղայէն աւելի լաւ:

—Կրնայ ըլլալ բայց այդ հանգամանքներն անյայտ կ'ըլլան, երբ ամուսնանար:

—Միւս կողմանէ կը մտածեմ թէ՛ Ժապի պարզութիւնը լաւ կենցաղավարութեան համար շատ նըպաստաւոր կ'ըլլայ: այսու ամենայնիւ՝ ինչպէս ըսի, միւսն աւելի հաճոյ կը թուի ինձ: չուարեցայ մընտրել: Զեմ կրնար ընտրել ո՞չ զայն և ո՞չ զայս:

—Ուրեմն վտրձեցէք:

—Ինչպէս:

—Սիրելիս, Դրամ ըսուած անսխալ բան մը կայ: քեզ հետամուտ եղողները թող անգամ մը իմանան չքաւոր ըլլալը, և ո՞չ մէկ տեղէ եկամուտ չունենալը: այն ատեն, վերահասու կ'ըլլան թէ արդարեւ կը սիրեն թէ ոչ: քեզ կ'ընտրեն, ամուսնով մը փորձէ՛ք այդ պարտնները:

—(Չարմանք) Ինչ կ'ընես: Ինձ խորհուրդ կուտաս որ այդ մարդէն ընէ դրամ ուղեմ:

Ժօրիէթ՝ քիչ մը կորսնցունելով ըլլութիւնը՝ պատասխանեց:

—Այս է ամենալաւ միջոցը: Զեմ գիտեր որ «Բարեկամութիւնը մինչև դրամի քրտկին բերանն է» խորհրդաւոր առած մը կայ: Ահա այս առածին ճշգրտութիւնը կամ անձաշխարհիւր փորձելու ամենապատշաճ առիթ մը: Գիտեմ թէ քու փափկութիւնդ չկրնար աւելի առաջ երթալ: դրամ մի՛ ուղեր անոնցմէ, միայն ոմանց հասկցողութէ դու անոնց կարծած վիճակին մէջ չես դառնալ: այս բաւական է քո նպատակը ապահովելու համար:

—(Դուրսը վերցնելով) Ո՛չ, այդ ալ չեմ կրնար ընել: համոզուած եմ թէ՛ այս մարդիկն ի սրտէ կը սիրեն միայն իմ անձս և այդ պատճառաւ կ'ուզեն իմ ամուսնական ձեռքս: Լաւ կը քննեմ թէ՛ Ժապի և թէ՛ Անորէի բարքն ու վարքը, և կ'ամուսնանամ անոնց ո՞րը որ աւելի լաւ գտնեմ:

Ժօրիէթ աւելի չյամուսնեցաւ: Մեկնեցաւ գնաց՝ մնաս բարեւոլ ընելով:

Շատ Ժամանակ չանցաւ: Սէսիլ հարկադրեցաւ յիշել ժօրիէթի այս ճշմարիտ խօսքերը:

Սէսիլ շատ գեղեցիկ, կենաց պայքարին ամենաապահով միջոցները եղող հաստատամտութեամբ օժտեալ, շատ լաւ օրիորդ մ'էր: կը փափաքէր շահիլ ճակտին քրքրանքովը, և իւր շնորհ արդիւնքով կազմել տուն ու ընտանիք: պատճառաւոր պաշտօնեայի մը աղջիկ էր: որք մնաց շատ փոքր հասակին մէջ: Խեղանդամ մօրն և իւր հացը հայթայթելու համար՝ թողուց ուսման ասպարէզը, ու հետամուտ եղաւ արհեստի: ձեռագործի վարժուեցաւ և շատ ճարտար արհեստագէտ մը եղաւ: հոշակաւոր արհեստանոցի մը երկրորդ վարդեան էր: արհեստանոցը կը վարէին ժօրիէթի հետ:

Սէսիլ անգործութեամբ կը հոգար տունը: իւր հասակակից օրիորդաց համար բարի օրինակ էր:

Սակայն եկաւ Ժամանակ մը, որ մինչեւ այն ատեն անոր ամէն ձեռնարկութեանց մէջ յաջող երեւցող բազմաթիւ փոխուեցաւ, և այս ձախուղութիւնը հետզհետէ վատթարացաւ: Խեղճ աղջիկն սկսաւ զգալ չքաւորութեան ու թշուառութեան բոլոր դառնութիւնները: մայրիկը երկարատեւ հիւանդութեան մը ետէք թափալ եղաւ: մանկամարդ օրիորդին խնայութեամբ աւելցուցած փոքրիկ հարստութիւնը հետզհետէ նուաղեցաւ: բժշկի այցելագին, դեղի դրամ, հիւանդին պոստի համար կաւար վարձք, բժշկաց պատուիրած ուտելիքին թանկարժէքութիւնը և այլ պէտքեր բոլորովին սպառեցին այն հարստութիւնը:

Սէսիլ և ոչինչ կը զլանար սիրելի մայրիկին բժշկութեան համար: Խաբուած էր վստահելով իւր ոյժին ու կորովին: Երբեք չէր քաշուեր ո՞ր և է ծախքէ: սակայն մայրիկն առողջանալուն պէս՝ դժբաղդաբար ինքն հիւանդացաւ պառկեցան: շատ գիշերներ անքուն մնալ և մօրն հիւանդութեան Ժամանակ կրած վիշտերը բոլորովին ուժաթափ ըրած էին զինքը: այս պատճառաւ բաւական Ժամանակ ծառայեց անկողնոյ: Երբ ոտք եղաւ և աշխատութեան ոյժ գգաց, արհեստանոցին մէջ ունեցած պաշտօնը ուրիշին յանձնուած գտաւ:

Մանր տխրութիւն մը տիրած էր մանկամարդ օրիորդին վրայ: այսու ամենայնիւ տակաւին կը տատամէր ամուսնութեան համար, թէպէտ իւր վիճակը դեռ կատարեալ թշուառութիւն չէր համարուեր, սակայն հաղարաւոր դադանի զրկումներ կային: մայրիկն այլ ևս չպիտի կրնար ձմեռն ցուրտ ու խոնամ օրերը փայլուն բացերով բոլորած ջերմոյն զիմայն անցնել, հանգիստ վայելել:

Սէսիլ սիրաւ կը ճօղէր նկատելով այն յաւանադրական վիճակը: ահա այն Ժամանակ յիշեց մէկու մը հովանաւորութեան ներքեւ գտնուելու պէտքը և իրեն ամուսնութիւն առաջարկողները: ճիշդ կանայի վարմունք մ'էր այս: Երբեք ժօրիէթի հետատեսութիւնը վերջապէս խտրութեանցաւ թէ Ժօրիէթի խօսքերն անիրաւ չէին: արդ հասած էր սիրուած կամ չսիրուած ըլլալը փորձելու Ժամանակը: բայց ո՞ւրից պէտք էր սկսիլ փորձը: Ժապէ, Անորէի, Հետեւելով սրտին ընտրութեան, նախ Անորէի գրեց հեռուեալ նամակը:

«Սիրելի պարոն
«Անցեալներն հաճե՛ր էիք բան

«Սիրելի պարոն
«Անցեալներն հաճե՛ր էիք բան

«Սիրելի պարոն
«Անցեալներն հաճե՛ր էիք բան

«մը ուղեր, և իմ վրաս չափազանց «ապաւորութիւն ըրած էր: պատճառաւորութեան ու չանցնելով՝ զձեզ երբեք չեմ կրնար անհամար զարմացնելու համար, խորին տխրութեամբ կը ծանուցանեմ թէ անկարելի պիտի ըլլայ մեր առաջարկեալ ամուսնութիւնը, որովհետեւ կորսնցուցին «յառաջագոյն ունեցած հարստութիւնս, և այս պատճառաւ չպիտի կրնամ իբրեւ օժիտ բերել և ոչինչ, բաց ի պառաւ մայրիկէս, ուսկից չեմ կրնար բաժնուիլ: Անշուշտ «դուք ալ վերահասու ըլլալով թէ «այս վրձակը չկրնար գոհացուցիչ օժիտ մը կազմել, պիտի հրաժարիք այդպիսի ամուսնութենէ: Կը «յառաջում յայտարարել թէ մինչև «մահս պիտի յիշեմ ձեր յարգանքն «ու համակրանքը»:

Սէսիլ սկսաւ անհամբերութեամբ սպասել այս նամակին պատասխանին:

Անցան ութ օրեր: այս յաղաղութեամբ տարապայման տխրութիւն կը պատճառէր Սէսիլի: Վերջապէս ուս պատասխանը հասաւ:

«Սիրելի օրիորդ
«Հաւատացէ՛ք որ շատ տխրեցայ ձեր զրկած լուրին վրայ: Ես «ալ կը մտաւայցիմ՝ ձեր այն մտաւածութեան թէ՛ շատ պատշաճ ու «երջմանիկ համարուած ամուսնութեան մը առաջարկութիւնը գործադրել կարելի չպիտի ըլլայ: կը «ցատիմ որ շատ կանուխ վերջացած «երեւակայութիւն մը կ'ըլլայ: Կ'առաջեմ, ընդունիք անկեղծ յարգանքներս»:

Ժօրիէթ՝ օրիորդ Սէսիլի քով էր, երբ հասաւ այս պատասխանը: Սէսիլ առանց տառ մը արտասանելու, նամակը ընկերուհիին երկնայոց: Ժօրիէթ՝ նամակն անդամ մը աչքէ անցնելէ ետքը՝ խորին յոգեցած համարութեամբ մը ըսաւ:

—Ահա այս էր երկուսդ՝ սիրելիս Սէսիլ: այս վիճակի՝ դու դուռնիս ոյժով, Ժամանակաւ ինձ ալ պատահած է: սակայն ես տեսիլ վերադառնալէ ի: որովհետեւ իմ նշանածս էր, դու գրելով կը պաշտէի: նշանածս իսկայն բքեց զիս, երբ իմացաւ չքաւորութիւնս:

Սէսիլ սրբեց արցունքներն, որ թերեւս մինչև սրտին խորքէն եկած էին, և դրկեց համարեց զԺօրիէթ: Այժմ իսկ վերահասու կ'ըլլար ընկերուհիին արտամութեան պատճառին:

Ժօրիէթ շարունակեց վեհանձնաբար:

—Հաւա մ'ալ կայ... Պ. Ժապ... անոր ալ չ'պիտի գրես, պէտք է որ կատարեալ ըլլայ փորձը:

Սէսիլ յաւանադրաւ մարդաց յատուկ զգացմամբ պատասխանեց:

—Ան ալ աշխատէ պիտի ըլլայ, ան ալ միևնոյն պատասխանը պիտի տայ:

—Յայտնի չէ: այդ աղան, Ժապ, ինձ հաճոյ կը թուի: անոր ալ դրէ՛ տեսնենք...:

Սէսիլ, վատապաքեկ, յուսալիք, ընդունեց այս առաջարկութիւնը, անոր ալ դրեց և գարձեալ սկսաւ սպասել պատասխանի:

Հետեւեալ օրը արագ քայլերով անդուզներէն կ'ենէր մէկը: Սէսիլ սիրտը ուժգին բարախեց՝ ունեւձայնը լսելուն պէս: Արդեօր իրեն հիւզային: Եւ ահա զոնց աչքին հնչեց: Մանկամարդ օրիորդն իսկայն դէպ ի դուռը վաղեց: Դժուարութիւն չկրեց գէմն ելնող ճանշնալու համար: Պոռաց:

—Դուք եք Պ. Ժապ...:

—Այո՛, ես եմ: կը կարծէիք թէ չ'պիտի գամ:

Սէսիլ՝ առանց պատասխանելու՝ երիտասարդը տարաւ ա՛յն սենեակն, ուր առաջին տեսակցութիւնն ըրած էին:

Վեհանձն երիտասարդը՝ տակաւին չ'նստած՝ ըսաւ:

—Այ օրիորդ, ե՞րբ պիտի կատարուի մեր ամուսնութեան հանգէսը:

Սէսիլ շուարեւով հարցուց:

—Ի՞նչ ըսիք, ի՞նչ ըսել կ'ուզէք...:

Ժապ ուղղուեցաւ, և բարկութեամբ ու լրջութեամբ խոսեւ ծայրով մը պատասխանեց:

—Ի՞նչ ըսել կ'ուզեմ... օրիորդ: իմ վրաս այդչափ անփութութիւն ունենալու իրաւունքն ո՞ւրից տուցած էք: կ'ողջեմ, ըսէք, ի՞նչ բանէ կը դժար՝ իմ առաջարկութեան մէջ ո՞ր և է փոփոխութիւն ըլլան:

Սէսիլ կարմրելով:

—Բայց իմ հարստութիւնն առաջին վիճակին մէջ չէ... խորհեցէ՛ք Պ. Ժապ...:

—Թո՛ղ այնպէս ըլլայ: իմ հարստութիւնն մնացած է: մեր պետքերուն լուրի կը բուէ, մինչեւ որ դու դուր մը գտնես:

Սէսիլ վախճալով:

—Բայց կը մտնոր մայրիկս:

—Ո՛չ, չեմ մտնար: զանի չեմ թուեր, որովհետեւ աշխարհի բարի տիկնոջ մը հաշուեկշիւն վրայ ընելիք աղքեցութիւնն անկարելի է: Երբեք ըլլայ և թէ՛ երեք, առաջին մէկ են օրիորդ: քս մայրդ իմ մայրս ալ կ'ըլլայ, ահա կը յուսամ թէ այլ ևս ո՞ր և է առաքիւթիւն չունիք:

Այո, բարեկամութիւն Սէսիլ այն ևս ո՞ր և է ըսելիք չունիք: Ժապ ծնեցաւ, օրիորդին այտին վրայ դրող արտասուաց խոշոր կաթիլն առաւ, որ օրիորդին համահմութեան ու խնդութեան նշանն էր...:

ՏՊԱՐԱՆ

ԱՍՐԸ (Գ. Պ. ԳԱՅՍԵՒԵԱՆ)

Կ. ՊՈԼԻՍ, ՊԱՐԸ Ա.Ի. ՏԱՏՏԻՍԻ ԹԻԻ 44

ձեռութիւն, մտքութիւն և արտգութիւն նշանաւորն է «Ասրը» Տպարանին:

«Ասրը» Տպարանը կը ապագրէ լրատվութիւն ՆՈՐ տեսակով թուրքերէն, Հոյերէն, Փոստոսերէն և Փոստոսերէն լեզուներով Գրքեր, Հանդէսներ, Լրագրեր և Տնարաններ:

Ասրը Տպարանը կը տպուի վաճառականութեան հարկաւորներ, նամակագրութիւն, հասցէներ, հարստեաց հրատարակութիւն, ամսներ, այցելարներ, մահապարհներ և ինչ և ինչ:

Ասրը Տպարանը ուղղակի կը թղթթակցի գաւառներու հետ ապագրութեան պաշտօնական արտոնութիւնն ալ տեսնելու պայմանաւ:

Տպարանս զիմալ բոլոր յաճախորդը որ գոհ մնան:

ԼՈՒՂԻԹԻ ՆԱՃԻ

Այս ամենակարեւոր և անզուգական բաղադրանքն որ համարուար Մուսլիմ Նաճիի հեղինակութիւնն է, ամբողջովին տպուած և քիչ ժամանակի մէջ կրկին տպագրութեան արժանացած է: Մուսլիմ Նաճի իր ունեցած բազմակողմանի հմտութեամբ այնքան մեծ ծառայութիւններ մատուցած է թուրք լեզուին ու գրականութեան, որ իրաւամբ իր անունը խորին յարգանք կը յիշուի այսօր թէ բոլոր Օսմանցիներէն և թէ արեւելի լեզուներով հե-

տաքերու ու օտարագրի նշանաւոր անձնաւորութիւններէ: Հանգուցեալ հեղինակին այս գրութեան մը, որ թուրք լեզուին մէջ գործածուած Արարելի Պարսկերէն և ուրիշ լեզուներէ առնուած բառերու և ոճերու խմբաւորն ու գործածութեան եղանակներն կը բացատրէ սահուն, պարզ և հասկանալի ոճով մը, կ'արժէ որ մաս գտնէ մեր բոլոր վարժարաններուն մէջ: Թուրք լեզուի բոլոր ուսցիչներն ու ուսանողներն պէտք է մէկ մէկ օրինակ ի ձեռին ունենան անի: ԼՈՒՂԻԹԻ ՆԱՃԻՆ լրատվագր կը ծախուի 40 դահեկանի: Մեծաքանակ գնողներու համար կարեւոր զեղչ կ'ըլլայ: Դիմել Ասրը Տպարան, Պապը Ալի Ճաւահիր Թիւ 44:

ՄԱՆՈՒԿԻՆ ԻՄԱՍՏՈՒՆՆՈՒ ՍԱՏԱՆԱԼ

Թարգմանեց Մ. ՄԱՄԱՐԵԱՆ

Ընթերցման և ուղարկութեան արժանի գրքոյկ մ'է: Իւրաքանչիւր Մամուրեան տպարանէն ի սոյն ընծայեալ՝ ի ցին 2 դրուէ:

ԼԻՌՈՒՄԻ ԲԱՐ

Չանապան գողորդի քերթ ուսմանը կը պարտաւորէ, զորս գրած է Արտուշէս Է. Ֆ. Յարութիւնեան: Գինն է 5 դրուէ: Կենդանական զինն է 4. Պոլսի Պրատուս Պ. Գ. Չարդարեան, Չաղմագ, ճըլար Եօգուէ՛, թիւ 50:

ONCUEHT HOLLOWAY ՍՊԵՂԱՆԻ ՀՈՂՈՒԹԻ

Մարթային հիւանդութիւն և վերջ բուժելու մասին ու այսմ պատմական յա կուրեանցը չի հաւատարկութեան ուրիշ գիտ մը: հին կամ նոր թուանոր վերջեր, ուսեցը, քաղցիկ (սեւեռ) պոստից և ստեանց վերջեր բարդովին կ'անցնին և կը լաւանան: օգտակար է նաեւ հարգալի, հացի, սրտի բարախման մանուշակա յոգայա (եւ) ըսուած հիւանդութեան: Իւր կազդ ուրիշ և զորսոր աղքեցութեամբ խոյը (բաւա) հիւանդութեան տպականից զօրութիւնը ինչ ատոմանն որ ըլլայ՝ կը դիմագրուէ:

Այս գեղեցիկ գործածութեան եղանակը նշանակուած է իւրաքանչիւր տիկնոջ, որ կը գտնուի անի դեղա-վաճառներու քով և մասնաւորապէս Պաղչէ-Գորաւ Թոյ խմորի կողմեր Պ. Գ. Գրատականի գեղարանը, թիւ 7. կը ծախուի:

Անիլ առնել ուղղով կը հրաւիրուի ահա հեղինակն տարթ խօս Հօրու, ի Լեւոն Օթաֆօյ միտաց թիւ 533:

PILULES HOLLOWAY ԴԵՂԱՆԻ ՀՈՂՈՒԹԻ

Լիարդի, ստամոքսի և աղիքներու ամէն տեսակ անխորգութեանց համար խիստ ընտիր է այն դեղահատը, և ամէն ջրային տկարութեան, օժտութեան թանկ և տկարութեան համար, կը ջնջէ և անհետ կ'ընէ ամէն տեսակ անխորգութեանց հետեւերը: Սրտի և երկխմանց վրայ օգտակար աղքեցութեան մը ունի: արեւը մաքրելով նորա խոնգարեալ վիճակը կը կանոնաւորէ, և գրգռելով կենսական գործարանները կը զօրացնէ: Իւր դեղական մեծ աղքեցութեամբ սրտախտանութիւն, կծուութիւն, մտղմային չիււանդութիւններ, յորտային մէջ լըսուած կաղեր գլխի ցուրտ կը վնէ, մարտագրութիւնը կը ջարդուի, և միւս միւր մաքրուելով բոլոր այն աղքեցութեաններէ, որ շատ անգամ զանազան հիւանդութեանց սկզբնապատկառ ըլլան, առողջ՝ ուժեղ և բնական դ. ԲԷ կը լըզենուէ:

ՏԵՐՈՒՆ ԵՐ ՏԵՐ

Հ. Ս. ԱԼԱՔԱՆԱՆ

ՏՊԱՐԱՆԻԹԻՆ (ԱՍՐԸ) Գ. Պ. ԳԱՅՍԵՒԵԱՆ
Պապը-Ալի Գորաւ ԲԻ 4